

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ПРИВАТНЕ ТА ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

№ 1/2026

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Запара Світлана Іванівна – доктор юридичних наук, професор, перша заступниця Голови Національної служби посередництва і примирення.

Члени редакційної колегії:

Арістова Ірина Василівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права, Сумський національний аграрний університет;

Болдіжар Сандра Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права, Ужгородський національний університет;

Клочко Альона Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права та соціального забезпечення, Сумський національний аграрний університет;

Піддубний Олексій Юрійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного та господарського права, Національний університет біоресурсів і природокористування України;

Роговенко Олег Володимирович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права та соціального забезпечення, Сумський національний аграрний університет;

Аракелян Вені – доктор філософії (PhD), науковий радник Ради економічних радників Міністерства фінансів, Грецька Республіка;

Бальсалобре-Лоренте Данієль – доктор філософії (PhD), професор кафедри прикладної економіки, Університет Кастилія-Ла Манча, Королівство Іспанія;

Сітек Бронислав – доктор габілітований правничих наук (*doktor habilitowany nauk prawnych*), професор, професор кафедри цивільного і трудового права Варшавського юридичного факультету, Університет соціальних та гуманітарних наук, Республіка Польща.

Науковий журнал «Приватне та публічне право»
включено до переліку наукових фахових видань категорії «Б»
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 409 від 17 березня 2020 р.)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Сумського національного аграрного університету
(Протокол № 16 від 27.04.2026 р.)

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1176 від 11.04.2024 року.
Ідентифікатор медіа: R30-03872

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Сумський національний аграрний університет
(вул. Герасима Кондратьєва, 160, м. Суми, 40000, e-mail: admin@snau.edu.ua, Тел.: +38 (0542) 70-11-58).

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, болгарська, румунська

Електронна адреса видання: pp-law.in.ua

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Шапченко І. С.

СУДОВА ПРАВОТВОРЧІСТЬ У ПРАВОВИХ СІМ'ЯХ СУЧАСНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	3
---	---

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Волошкевич Г.А.

РОЗШИРЕННЯ ПІДСТАВ ВТРАТИ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ	11
---	----

Коротич О.В.

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ» У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	19
--	----

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО

Бабецька І.Я.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРЕСУ В ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	26
--	----

Боровська І.А.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ УКЛАДЕННЯ МИРОВОЇ УГОДИ ПРОКУРОРОМ У СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ	34
---	----

Вовчок Р.В.

ЗАХИСТ ПРАВ СТОРІН В ІТ-ДОГОВОРАХ ТА ВИРІШЕННЯ ІТ-СПОРІВ.....	41
---	----

Курило М.П., Кравченко І.О.

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЯК ГАРАНТІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОГО ЗАХИСТУ.....	47
---	----

Москаленко К.В.

ДОГОВІР КРІОКОНСЕРВАЦІЇ ЕМБРІОНІВ IN VITRO: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	53
--	----

Цвігун І.М.

ПОЕТАПНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН: ВІД НАКОПИЧЕНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВЛАСНІСТЮ.....	60
---	----

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Калаченкова К.О., Мамедова С.М.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗАХИСТ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.....	66
---	----

Ніколенко Л.М.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ГІБРИДИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ФОРМ ІНВЕСТУВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	73
---	----

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Філатов В.В.

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ.....81

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Арістова І.В., Павловський В.А.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ГЕНЕЗА ПРАВОВИХ АКТИВ ООН, ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....86

Борисенко А.О.

ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЯК СУБ'ЄКТИ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ В УКРАЇНІ.....101

Крайній П.І.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ ТРИВАЮЧИХ
ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД.....110

Покришень Д.А., Карапиш Б.В.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ
У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ДКВС УКРАЇНИ.....119

Шерстюк Г.М.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
З ПРАВООХОРОННИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПО ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО
ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ В УКРАЇНІ.....125

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Івашко С.В.

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ СИСТЕМІ132

Клочко А.М., Петрова Н.О., Кубишкін Д.О.

ГЕНЕЗА КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПРИХОВУВАННЯ АБО ПЕРЕКРУЧУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН І ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ:
ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ138

Школа С.М.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ РИНКІВ КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ:
ФОРМАЛІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЗМІСТОВНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ....146

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО; ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Григоров О.М.

ЗНАЧЕННЯ ТИПОВИХ ДВОСТОРОННІХ УГОД ПРО ПОВІТРЯНЕ СПОЛУЧЕННЯ
ДЛЯ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....151

Токунова А.В.

ЩОДО МЕХАНІЗМІВ РОЗГЛЯДУ СКАРГ СТОСОВНО ПОРУШЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ,
ЯКІ СТВОРЮЮТЬСЯ НА ОПЕРАЦІЙНОМУ РІВНІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ...157

Крайній П.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
<https://orcid.org/0000-0002-1263-9392>

УДК 342.9:351.86(477+569.4)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2026.1.15>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ ТРИВАЮЧИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД

Постановка проблеми. Останнє десятиліття розвитку адміністративного права в державах Європейського Союзу супроводжувалось поступовими змінами, що спрямовувались на забезпечення захисту прав і свобод людини. Нові країни-члени ЄС поступово гармонізували своє законодавство, яким врегульовувалось функціонування публічної адміністрації. Українська держава, навіть в умовах збройної агресії росії з 2014 року, здійснила істотні зміни, які вплинули на місце та значення публічної адміністрації у всьому механізмі держави, механізмі захисту прав людини. Науковий дискурс навколо нових категорій адміністративного права, які, у тому числі, включають поняття «публічна адміністрація», позитивно вплинув на модернізацію адміністративного права та його адаптацію до загальноєвропейських стандартів у цій сфері.

Поступове розширення публічно-сервісної функції, яка виконується органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та, інколи, уповноваженими на виконання публічно-владної діяльності підприємствами, установами та організаціями, обумовило перегляд адміністративно-правового регулювання органів, які утворюють публічну адміністрацію. Хоча на сьогодні відсутнє єдине визначення поняття «публічна адміністрація», провідні вчені-адміністративісти пропонують розуміти її як відповідну систему утворень, що мають власну організаційну структуру, наділені владними повноваженнями у порядку, визначеному законодавством, та спрямовані на забезпечення публічного інтересу [1, с. 7]. Дослідження адміністративно-правового регулювання органів влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань та інституцій громадянського суспільства дозволяє визначити позитивні та негативні аспекти забезпечення їх діяльності щодо публічних і приватних інтересів.

Війна росії проти України, яка ведеться останні кілька років, суттєво вплинула як на зміну правового статусу окремих із вищезазначених суб'єктів адміністративного права, які формують публічну адміністрацію, так і сформувала перед державою та суспільством новий виклик: якою має бути публічна адміністрація в умовах дії воєнного стану? Якою буде динаміка її змін після завершення війни та відбудови української держави, яка щодня перебуває під постійними атаками ворога? Як забезпечити формування європейської публічної адміністрації в Україні в умовах паралельно триваючого процесу європеїзації? Пошук відповідей на ці питання знаходиться в дискурсі наукового середовища, громадянського суспільства та держави.

Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, досліджень, наукових обговорень та заходів, увага акцентується на досвіді країн Європейського Союзу та актах ЄС, якими визначаються основні засади забезпечення правового та організаційного аспектів функціонування публічної адміністрації. Водночас, поза увагою залишається досвід держав, які впродовж тривалого часу демонструють спроможність у забезпеченні адміністративно-правового регулювання публічної адміністрації у військових конфліктах та війнах. Ізраїль є однією з країн, які впродовж усієї сучасної історії незалежності демонструють виняткову стабільність щодо формування демократичних інститутів, забезпечення верховенства права, захисту прав і свобод людини. Поєднавши тисячолітню історію єврейського народу, джерела релігійного права та основи загального права, ізраїльська держава, без перебільшення, є однією з демократичних держав свого регіону, якщо не єдиною. Функціонування системи поділу влад, гарантування права на судовий захист, обмеження дискреційних повноважень органів влади з боку

Верховного Суду Ізраїлю створюють можливість забезпечувати функціонування публічної адміністрації незалежно від того, чи перебуває країна у стані війни, чи ні. Забезпечення адміністративно-правового регулювання діяльності публічної адміністрації в українському адміністративному праві, спираючись на ізраїльський досвід, є ключовим завданням нашого дослідження.

Стан опрацювання проблематики. Дослідження публічної адміністрації в Україні є одним із важливих напрямів у межах доктрини сучасного вітчизняного адміністративного права. Ґрунтовні теоретичні напрацювання щодо поняття, ознак та функцій публічної адміністрації здійснили В. Б. Авер'янов, В. М. Бевзенко, В. В. Галунько, В. К. Колпаков, Т. О. Коломосьць, О. В. Кузьменко, І. В. Ковбас, Т. О. Карабін, І. Б. Коліушко, Р. С. Мельник, В. П. Тимошук та інші. Обґрунтування необхідності введення поняття «публічна адміністрація» в оновлену систему понять адміністративного права розглядалось, у тому числі, як один із проявів людиноцентристської парадигми, яка кардинально переорієнтувала діяльність публічної адміністрації з виключно тієї, що забезпечує публічний інтерес, на діяльність уповноважених органів, які забезпечують суб'єктивні права людини. Такі дослідження проводились І. В. Бойко, В. А. Вдовіченим, О. М. Соловйовою, М. С. Міхровською, Н. С. Федорук та іншими.

Ізраїльська доктрина та практика адміністративного права тісно пов'язана із конституційним правом та діяльністю Верховного Суду Ізраїлю. Окремі дослідження, які стосуються розподілу повноважень між суб'єктами, що утворюють публічну адміністрацію, знаходимо у працях Б. Брахи, А. Барака, Ш. Нетаньяху, П. Лахав, Я. Розная, А. Мейдані, Б. Медіна, Д. Барак-Ерез, І. Заміра, М. Шамгара, А. Шинара та інших. Водночас дослідження основ адміністративно-правового регулювання забезпечення функціонування публічної адміністрації в Україні та Ізраїлі в умовах триваючих військових конфліктів не проводилось.

Метою статті є дослідження генези публічної адміністрації в Україні та Державі Ізраїль та її правового регулювання задля виокремлення спільних та відмінних рис. Застосування у вітчизняній адміністративно-правовій науці, законотворчості та судовій практиці окремих позитивних аспектів забезпечення діяльності публічної адміністрації може бути корисним

з огляду на триваючу в Україні війну. Крім цього, вивчення ізраїльського досвіду може розкрити нові аспекти впровадження парадигми людиноцентризму як через сформовані норми Основних Законів та прийнятих на їх основі інших нормативних актів, так і через судову практику.

Незважаючи на те, що на території Ерец-Ізраель, починаючи з перших днів незалежності, щороку продовжується дія режиму надзвичайної ситуації (state of emergency), держава забезпечує надання публічних послуг, визначає процедури оскарження рішень публічної адміністрації, встановлює чіткі та прозорі умови доступу до публічної служби, її проходження, забезпечує право на доступ до справедливого суду тощо. Якщо прибрати фактор постійної загрози війни з боку арабських країн, Ізраїль за рівнем забезпечення прав і свобод людини не поступається жодній розвинутій країні світу. Вивчення адміністративно-правового регулювання функціонування публічної адміністрації в умовах військових конфліктів є важливим для використання позитивного досвіду у вітчизняному адміністративному праві.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення належного рівня реалізації людиною прав і свобод в Україні досліджується представниками як правової науки, так і інших, суміжних наук. У царині адміністративного права є широкий спектр інститутів, які спрямовують свою діяльність саме на створення можливостей приватним особам реалізувати свій приватний інтерес та, водночас, забезпечити публічний інтерес. Додержання відповідного балансу зумовлює постійний пошук оптимальних моделей правового регулювання відносин між такою особою та державою. Доктрина вітчизняного адміністративного права не лише сформувала чіткий вектор трансформації та розвитку публічної влади, що відображено у Концепції адміністративної реформи, а й увібрала в себе вплив європейських стандартів у цій сфері. Цілком природно, що поняття «публічна адміністрація» стало одним із важливих елементів, які не лише забезпечують функціонування держави, але й усього суспільства за новими, європейськими стандартами. Необхідність введення цієї категорії супроводжувалася як динамічними змінами українського суспільства, так і поступовою інтеграцією адміністративного права в поле дії актів Європейського Союзу. Водночас дискусія навколо публічної адміністрації серед науковців продовжується до сьогодні. Не зупиняючись

детально на її особливостях, зазначимо лише про те, що поняття «публічна адміністрація» розглядається у двох аспектах: європейському та національному.

Як зауважує А. Пухтецька, публічна адміністрація європейськими дослідниками розуміється у трьох аспектах: органи, установи та організації, які у своїй сукупності наділені адміністративними функціями; діяльність, яка здійснюється усіма вищезазначеними суб'єктами, які утворюють публічну адміністрацію (адміністративна діяльність); здійснення управління публічним сектором [2]. Усі ці складові допомагають краще усвідомити, якою важливою є категорія «публічна адміністрація» для сучасного адміністративного права. Водночас серед вітчизняних дослідників пропонується враховувати й національні особливості функціонування даного поняття. На думку Т. О. Карабін, повне та всебічне розкриття поняття «публічна адміністрація» можливе через застосування організаційно-структурного підходу, тобто сукупності відповідних органів, їх посадових осіб, які шляхом реалізації виконавчо-розпорядчої діяльності зовнішньо виражають публічну владу [3, с. 15]. Подібної думки дотримується й В. К. Колпаков [1, с. 7].

Наше дослідження, яке стосується особливостей функціонування публічної адміністрації в умовах триваючих військових конфліктів, ґрунтуватиметься саме на організаційно-структурному підході. Хоча адміністративне право Ізраїлю не використовує подібного теоретичного підходу, існують наукові праці та судові рішення, у яких розглядаються питання як системи державних органів, підприємств, установ та організацій та їх повноважень, а також випадки, коли такі повноваження надаються або ж виконуються із порушенням законодавства.

Незважаючи на відсутність впливу європейських принципів права на нормативно-правове регулювання відповідних органів публічної влади в ізраїльській державі, за своєю структурою, розподілом повноважень, а також публічно-сервісною складовою вони мають спільні риси, які притаманні суб'єктам, які є публічною адміністрацією в Україні. Проте триваючі військові конфлікти та війни як в Україні, так і в Державі Ізраїль призвели до появи нових викликів, які стосуються забезпечення стабільного функціонування органів в умовах дії особливих правових режимів, забезпечення належної реалізації прав і свобод людини на їх територіях, врахування загальносвітової тенденції цифровізації,

збільшення переліку публічно-сервісної складової у діяльності таких органів.

Введення в Україні правового режиму воєнного стану вплинуло на всю публічну адміністрацію. Забезпечення стабільного та ефективного функціонування системи органів публічної влади, а також підприємств, установ та організацій у перші місяці війни стало одним із першочергових завдань. Важливими для подальшого розвитку публічної адміністрації є моніторингові звіти Програми SIGMA, у якій вказуються сильні та слабкі сторони забезпечення діяльності усіх складових публічної адміністрації. Відповідно до опублікованого звіту «Державне управління в Україні: Оцінювання на відповідність Принципам державного управління за 2024 рік» зазначено, що ефективність державного управління у 2023 році загалом відповідає показникам 2021 року. Відбуваються певні негативні зміни в окремих сферах його здійснення, проте спостерігається тенденція покращення надання послуг: впроваджено нові цифрові послуги, спрощено ряд адміністративних процедур. Запровадження правового режиму воєнного стану хоч і обумовило вжиття конкретних заходів в інтересах оборони держави, проте позитивно вплинуло на ефективність державного управління [4]. Це один із аспектів, які виражають специфіку діяльності публічної адміністрації під час дії воєнного стану в Україні.

Якщо аналізувати нормативно-правові акти, що забезпечують функціонування публічної адміністрації в Україні, то можемо переконатись у тому, що їх кількість є досить великою. Складно аналізувати та досліджувати поняття, яке включає у себе діяльність органів влади, підприємств, установ та організацій, якими здійснюється публічне адміністрування. Водночас триваючі військові конфлікти істотно впливають як на доктрину адміністративного права, яка досліджує вказану категорію, так і на нормативно-правові акти, якими визначаються особливості діяльності органів, які відносяться до публічної адміністрації. Задля чіткого визначення змін, які спричинили триваючі військові конфлікти в публічній адміністрації, слід використовувати поняття «система органів публічної адміністрації», яка дозволяє чітко визначити їх перелік та, у разі необхідності, класифікувати їх.

У цьому сенсі нами буде використано підхід, запропонований А. І. Берлачем, який до системи органів публічної адміністрації, що наділені повноваженнями для ліквідації наслідків над-

звичайних ситуацій, відносить загальні (Президент України, Кабінет Міністрів України, центральні та спеціальні органи виконавчої влади), спеціальні (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство оборони України та інші) та додаткові органи (Міністерство закордонних справ України, Міністерство охорони здоров'я України та інші) [5, с. 25].

Водночас адміністративно-правовий статус таких органів також зазнає впливу триваючої війни: не короткострокового збройного конфлікту, а саме повномасштабних бойових дій із великою кількістю біженців, окупованими територіями та збільшенням чисельності збройних сил. І.В. Ковбас та Т.І. Друцул слушно зазначають про те, що надзвичайні обставини суттєво впливають на адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації. За таких умов їх діяльність кардинально відрізнятиметься від ситуації, яка була до виникнення таких обставин [6, с. 105].

Введення в Україні правового режиму воєнного стану вплинуло на окремі аспекти діяльності органів публічної адміністрації усіх трьох вищезазначених груп. При цьому спостерігається тенденція щодо вдосконалення їх адміністративно-правового статусу в частині триваючої європеїзації адміністративного права. Особливо гостро необхідність проведення відповідних змін спостерігається в частині забезпечення органів публічної адміністрації достатньою кількістю публічних та державних службовців. Паралельно необхідно вирішити питання із розмежуванням повноважень між органами публічної влади, які утворені тимчасово на період дії правового режиму воєнного стану, та їх повноваженнями, які реалізуються паралельно з іншими органами публічної влади.

Чинне законодавство визначає наступні органи виконавчої влади, які утворюються тимчасово у період дії воєнного стану: військові адміністрації та військово-цивільні адміністрації.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», військові адміністрації є тимчасовими державними органами, які разом із військовим командуванням забезпечують заходи із забезпечення цього правового режиму на відповідній території, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки, порядку, захисту критичної інфраструктури. Поряд із цим ними забезпечується й охорона прав, свобод та законних інтересів громадян на відповідній території [7]. Вони утворюються Президентом України за поданням відповідних обласних

державних адміністрацій або ж військового командування. На сьогодні в Україні діє 25 таких органів, перелік яких визначений Указом Президента України № 68/2022 від 24.02.2022 [8].

Поряд із цим для забезпечення безпеки та нормальної життєдіяльності населення на територіях, де здійснюється збройна відсіч окупаційним військам російської федерації, утворюються військово-цивільні адміністрації. Відповідно до ст. 1 Закону України, такі тимчасові органи створюються задля заповнення прогалів, які утворюються внаслідок неможливості діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування на територіях, де ведуться активні бойові дії, або ж на прифронтових територіях. Ними виконуються повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Такі органи можуть утворюватися Президентом України та реалізовувати повноваження, якими володіють районні та обласні ради, державні адміністрації [9]. Для гармонізації законодавства про правовий режим воєнного стану та забезпечення діяльності органів публічної влади, у тому числі військових та військово-цивільних адміністрацій, прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану», яким визначаються особливості взаємодії між ними (далі – Закон № 2259-IX) [10].

Прийняття низки нормативних актів у цій сфері теоретично вирішує кілька ключових завдань. По-перше, адміністративно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій вдосконалився з огляду на виклики, які постають перед утвореними адміністраціями, адже їх запровадження відбувалося як результат проведення силами оборони України антитерористичної операції у 2015 році. Після повномасштабного російського вторгнення завдання цих тимчасових органів значно розширилися. Збільшилася їх кількість. По-друге, функціонування військових та військово-цивільних адміністрацій дозволяє забезпечити виконання завдань держави та забезпечити реалізацію прав і свобод людей, які проживають на відповідних українських територіях. По-третє, введення правового режиму воєнного стану призвело до виконання функцій, які раніше не були притаманні місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування.

Тобто функціонування місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самовряду-

вання відбувається у звичайному режимі за умови, коли правовий режим воєнного стану не діє. Проте в сучасних умовах, як слушно зауважує І. С. Павчук, норми Конституції України не мають окремого механізму повного припинення реалізації повноважень органами місцевого самоврядування чи їх виконавчими органами. Не передбачається також і будь-яких перехідних положень щодо передання функцій від цих органів до військових адміністрацій [11, с. 10].

Погоджуючись із вищенаведеною думкою, наголосимо, що створення тимчасових органів влади на окремих територіях або ж на територіях, де діє правовий режим воєнного стану, є важливою складовою забезпечення функціонування суспільства та держави. Водночас, на нашу думку, доцільно було б дослідити можливість створення одного виду тимчасового органу із чітким переліком його повноважень. Очевидно, це одне із важливих завдань, які Україна повинна розв'язати після завершення війни. Запровадження єдиного органу – військово-цивільної адміністрації – не лише б уніфікувало їх адміністративно-правовий статус, але й дозволило б чітко розмежувати можливості взаємодії з іншими органами публічної влади. Якщо проаналізувати положення Закону України «Про військові адміністрації», то у ньому знаходимо ряд норм, які вказують на особливості їх функціонування не з точки зору введення воєнного стану, а триваючої антитерористичної операції.

Крім цього, запропоновані Законом України № 2259-ІХ зміни мають знайти відображення у єдиному нормативному акті – Законі України «Про військово-цивільні адміністрації». Необхідно доповнити й чинне законодавство про місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та передбачити особливості діяльності військово-цивільних адміністрацій, якщо буде запроваджено правовий режим воєнного стану. Це дасть змогу, по-перше, уніфікувати законодавство, яким визначатимуться особливості адміністративно-правового статусу таких адміністрацій. По-друге, визначити особливості діяльності цих тимчасових органів та їх взаємодії з іншими органами публічної влади. По-третє, встановлення чіткого порядку їх створення та діяльності забезпечить належні умови забезпечення прав і свобод приватних осіб.

Система органів публічної адміністрації Держави Ізраїль з початку її незалежності формувалася у вкрай несприятливих обставинах: початок Першої арабо-ізраїльської війни, не-

велика кількість населення, відсутність достатньої міжнародної підтримки. Усі ці чинники мали визначальне значення для формування моделі публічної адміністрації, яка стала прототипом сучасного забезпечення публічного врядування. Відсутність географічного зв'язку із європейськими країнами, Сполученими Штатами Америки чи Великою Британією не стала перешкодою у формуванні власної системи органів публічної адміністрації, як і відповідного нормативно-правового регулювання.

Триваюча кілька років дискусія щодо прийняття Конституції не принесла бажаних результатів: обговорення відповідної моделі системи публічної адміністрації завершилося прийняттям «Резолюції Харарі» (Harari Resolution). Вона стала компромісом між релігійними партіями Першого Кнесету та Прем'єр-міністром Давидом Бен-Гуріоном, які виступали проти будь-якої Конституції, та представниками світських партій, що пропонували використати досвід провідних демократій в частині прийняття єдиної писаної Конституції. Суть цієї пропозиції зводилася до наступного: «Перший Кнесет доручає Комітету з питань Конституції, права та правосуддя підготувати проєкт Конституції держави. Конституція буде розроблена розділ за розділом таким чином, що кожен з них становитиме окремий Основний закон. Розділи будуть представлені Кнесету після завершення роботи комітету, а всі розділи разом становитимуть Конституцію держави» [12].

Крім цього, триваюча у часі процедура прийняття Основних законів (на момент публікації статті прийнято 14 Основних законів – авт.) іще не завершена. Попри це, з-поміж цих законів є ті, що безпосередньо формують основи правового регулювання системи органів публічної адміністрації. Це Основний закон: Уряд, інкорпорований до Основного закону про Уряд від 3 серпня 1968 року (Basic Law: The Government); Основний закон: Кнесет (Basic Law: Knesset); Основний закон: Президент Держави (Basic Law: The President of the State). На відміну від України, ізраїльська держава використала значну кількість законодавства періоду Підмандатної Палестини, під час якого домінувала система загального права, а також окремі положення законодавства періоду Османської імперії. Це сформувало необхідну основу для формування доктрини сучасного ізраїльського публічного права.

Водночас, як зазначає Д. Барак-Ерез, адміністративне право забезпечує правове регулюван-

ня усієї системи органів публічної адміністрації. До них автор включає: Міністерство охорони навколишнього середовища, Міністерство освіти, Національну комісію з будівництва та планування та Інститут національного страхування (ізраїльський аналог Управління соціального захисту США). Адміністративне право розглядає структуру адміністрації та її повноваження, належне ведення адміністративного процесу, межі дискреційних повноважень органу влади, нагляд за адміністративним органом, а також ступінь свободи діяльності адміністративного органу в межах приватного права [13].

Аналізуючи інше законодавство, яким визначається адміністративно-правовий статус окремих органів публічної влади, можна сформулювати наступні її риси: центральні органи влади мають розгалужену ієрархічну структуру та, відповідно, представлені окремими підрозділами на місцевому рівні. Водночас адміністративна юрисдикція забезпечується органами публічної адміністрації, які поєднують квазісудові, законодавчі та виконавчі повноваження [14]. В Україні подібний підхід застосовується до функціонування системи органів влади за винятком того, що адміністративна юстиція розглядає публічно-правові спори як відокремлена система адміністративних судів.

Незважаючи на те, що майже кожне десятиліття для ізраїльської держави відзначається новими військовими діями, що є наслідком протидії терористичним організаціям та авторитарним режимам окремих арабських країн, спостерігається тенденція до забезпечення безперервної діяльності відповідних органів на усіх рівнях: державному та місцевому.

Окремо варто зазначити особливості діяльності місцевих органів влади, особливо в умовах війни. Система місцевих органів влади складається з: муніципалітетів (Iriyot), які включають центри та великі міста (Тель-Авів, Єрусалим та Хайфа); місцевих рад (Mo'atzot Mekomiyot), до яких входять міста з меншою кількістю населення або міські поселення; та регіональних рад (Mo'atzot Ezoriyot), які здійснюють управління у невеликих сільських громадах (кібуци та мошави). Кожен місцевий орган влади очолює обрана рада та мер або голова ради, яких обирають кожні п'ять років на місцевих виборах [15]. На них поширюється дія законодавства про режим надзвичайного стану (states of emergency), яке включає в себе: Основний закон: Уряд, який визначає порядок запровадження такого правового режиму; Правила оборони (надзвичайного

стану) 1945 року, які не залежать від існування надзвичайного стану; Закон про надзвичайні повноваження (затримання) 1979 року тощо.

Як зазначають автори дослідження «Право та надзвичайні ситуації: порівняльний огляд»: «Основний закон: Гідність і свобода людини у статті 12 прямо зазначає, що "цей Основний закон не може бути змінений, призупинений або обмежений умовами через правила про надзвичайний стан". Однак ця ж стаття далі передбачає, що "незважаючи на це, під час дії надзвичайного стану можуть бути прийняті правила про надзвичайний стан з метою скасування або обмеження прав згідно з цим Основним законом, за умови, що таке скасування або обмеження: має належну мету; та запроваджується на строк і в обсязі, що не перевищують необхідних". Аналогічно, Основний закон: Свобода зайнятості у статті 6 зазначає: "Цей Основний закон не може бути змінений, призупинений або обмежений умовами через правила про надзвичайний стан"» [16, с. 41]. Зазначені два Основні закони фактично створили нову конституційну реальність у Ізраїлі та є першими конституційними законами, що визначають пріоритет прав і свобод людини.

У статті Israel Post Голова Федерації місцевих органів влади Ізраїлю Х. Бібас окреслює напрями взаємодії місцевих органів влади та центрального уряду під час нещодавно розпочатої Армією оборони Ізраїлю (АОІ) військової операції «Ревучий лев» та вказує на необхідність забезпечення постійної взаємодії. Понад 3000 мешканців міст Ізраїлю евакуювали до готелів по всій країні. Кожен евакуйований отримує негайну грошову допомогу для покриття невідкладних початкових потреб. У співпраці з однією з найбільших ізраїльських компаній-емітентів кредитних карток ми створили цифровий гаманець, який дозволяє швидко та безпосередньо переказувати фінансову допомогу переміщеним мешканцям. Федерація місцевих органів влади Ізраїлю (FLAI), національний орган, що представляє всі 259 муніципалітетів, відкрила національний центр надзвичайних ситуацій для забезпечення повної синхронізації та швидкого реагування. Муніципальні центри стійкості залишаються доступними для кожного мешканця, який потребує підтримки [17].

Тенденція щодо залучення усіх рівнів органів публічної адміністрації під час триваючих військових конфліктів є необхідною складовою стійкості та виживання суспільства та держави. Модернізація адміністративно-правового ста-

тусу таких органів, як це відбувається в Україні впродовж останнього десятиліття, є унікальним досвідом. Ізраїльське адміністративне право було створене у горнилі війни, через що воно краще пристосоване до ситуацій, які пов'язані із необхідністю держави мобілізувати людські, військові та фінансові ресурси на відбиття будь-яких нападів з боку агресорів. Водночас простежується тенденція, яка є подібною до діяльності публічної адміністрації: необхідність постійної взаємодії, комунікації та підтримки. У першу чергу це стосується осіб, які постраждали внаслідок військових дій. Тому створення окремих тимчасових органів на окремих територіях (військові та військово-цивільні адміністрації), на нашу думку, є перехідним етапом модернізації адміністративно-правового статусу діючої системи органів публічної адміністрації.

Висновки. Забезпечення належного функціонування публічної адміністрації в умовах триваючих військових конфліктів та їх адміністративно-правового регулювання відбувається завдяки впливу кількох факторів. Людиноцентристська парадигма продовжує розширювати повноваження відповідних органів влади та місцевого самоврядування навіть в умовах ведення активних бойових дій. Український та ізраїльський досвід забезпечення необхідного рівня реалізації прав і свобод людини поєднує активну залученість органів публічної влади усіх рівнів. Забезпечується проведення змін

у законодавстві означених держав (наприклад, прийняття «Резолюції Харарі», постійне вдосконалення законодавства про правовий режим надзвичайної ситуації або воєнного стану) якими захищається публічний інтерес. Водночас, вдосконалення адміністративного законодавства щодо вступу України до ЄС, відповідно до аналітичних звітів, в умовах війни, посилює окремі складові публічно-сервісної складової публічної адміністрації.

В Україні діють тимчасові органи (військові та військово-цивільні адміністрації) якими забезпечується діяльність інститутів держави та місцевого самоврядування на окремих територіях. Проте, в майбутньому, варто розглянути можливість щодо уніфікації їх адміністративно-правового статусу.

Стабільність публічної адміністрації у Ізраїлі забезпечується шляхом поєднання норм Основних Законів, законодавства про надзвичайну ситуацію (state of emergency) та норм адміністративного законодавства яким врегульовується діяльність окремих органів публічної адміністрації. Розвинена публічна адміністрація на місцевому рівні забезпечує необхідну взаємодію з органами вищого порядку (Уряд, Кнесет) для підтримки цивільного населення під час активних фаз конфлікту. Обидві держави демонструють постійність цифровізації надання таких послуг що є не лише елементом модернізації, а й важливим чинником національної стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Колпаков В. К. Про публічні адміністрації. *Право України*. № 5. 2003. С. 28–31.
2. Пухтецька А.А. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права : монографія. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ. Юридична думка. 2010. 140 с.
3. Карабін Т.О. Розподіл повноважень публічної адміністрації: Монографія. Ужгород. Гражда. 2016. 220 с.
4. Моніторингові звіти Програми SIGMA. Державне управління в Україні Оцінювання на відповідність Принципам державного управління грудень 2023 року. URL : https://www.sigmaxweb.org/content/dam/sigma/uk/publications/reports/2024/02/public-administration-in-ukraine_27a46a58/b0dd70ef-uk.pdf
5. Берlach А.І. Правове та організаційне забезпечення діяльності органів публічної адміністрації в умовах виникнення надзвичайних ситуацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. №1. 2013. С. 24–26. URL : https://www.lsej.org.ua/1_2013/ukr/Berlach.pdf
6. Ковбас І.В., Друцун Т.І. Особливості системи органів публічної адміністрації в контексті оновленого законодавства. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 682: Правознавство. Чернівці. 2012. С. 104–109.
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 4 берез. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
8. Про утворення військових адміністрацій : Указ Президента України від 24.02.2022 № 68/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
9. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII : станом на 8 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
10. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану : Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text> (дата звернення: 16.03.2026).
11. Павчук І.С. Адміністративні повноваження військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування у період воєнного стану. *Академічні візії*. Випуск 44. 2025. С. 1–11. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.17148007>

12. Harari Proposal Passes, Ending Prospects for an Israeli Constitution. Center for Israel Education. URL: <https://israeled.org/harari-proposal-constitution/> (date of access: 17.03.2026).
13. Barak-Erez D. Israeli administrative law at the crossroads: between the English and the American model. *Israel Law Review*. 2007. 40 (1). P. 56–71. URL : DOI: 10.1017/S002122370001325X (date of access: 17.03.2026).
14. Galnoor I. Public Management in Israel: Development, Structure, Functions and Reforms. Routledge: London and New York, 2011. 208 p. URL : <https://doi.org/10.4324/9780203844960> (date of access: 17.03.2026).
15. Understanding Local Government in Israel. Federation of Local Authorities in Israel. URL : <https://en.masham.org.il/duplicated-1753086773/> (date of access: 17.03.2026).
16. Law and Emergencies: A Comparative Overview. The Minerva Center for the Rule of Law under Extreme Conditions. 2016. URL : https://minervaextremelaw.haifa.ac.il/images/Emergency_Laws_and_Regulations_in_the_United_States-19-Jan2016.pdf (date of access: 17.03.2026).
17. A historic turning point and leadership of local authority. The Jerusalem Post. URL: <https://www.jpost.com/israel-news/politics-and-diplomacy/article-889469> (date of access: 17.03.2026).

Крайній П.І. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В УМОВАХ ТРИВАЮЧИХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ДОСВІД

У статті досліджено особливості діяльності публічної адміністрації в умовах триваючих військових конфліктів в Україні та Ізраїлі. Встановлено, що ізраїльська система таких органів від початку проголошення незалежності держави перебувала під впливом кількох триваючих воєн за збереження своєї міжнародної суб'єктності. Це вплинуло на формування унікального способу правового регулювання діяльності органів публічної адміністрації, законодавство якої включало раніше чинні норми османської доби, акти періоду Британського мандату та систему загального права. Паралельно розвивається законодавство про надзвичайний стан.

Важливою складовою успішного забезпечення прав і свобод людини в таких умовах є залучення органів публічної адміністрації місцевого рівня, які не лише надають публічні послуги, але й допомагають органам оборони та безпеки забезпечувати захист населення. При цьому процеси вдосконалення надання послуг, цифровізація та залучення різноманітних цифрових сервісів для допомоги тимчасово евакуйованим особам не припиняються. Режим надзвичайної ситуації продовжується Урядом на підставі спеціального законодавства.

Забезпечення функціонування публічної адміністрації в Україні відбувається в умовах дії правового режиму воєнного стану. Його запровадження з початком російсько-української війни істотно вплинуло на діяльність органів, які формують публічну адміністрацію. Так, створення військових та військово-цивільних адміністрацій на місцевому рівні як тимчасових органів влади на окремих територіях держави забезпечує додержання прав людини. Проте необхідно забезпечити діяльність єдиного органу влади, що дозволить вирішити суперечності із чинним законодавством про місцеве самоврядування. Спостерігається й тенденція щодо розвитку законодавства про публічні послуги, процедуру та їх цифровізацію.

Ключові слова: публічна адміністрація; надзвичайний стан; воєнний стан; права людини; публічне врядування; цифровізація; військові адміністрації; військово-цивільні адміністрації; Ізраїль; Україна.

Krainii P.I. ADMINISTRATIVE AND LEGAL FRAMEWORK FOR ENSURING THE FUNCTIONING OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF ONGOING ARMED CONFLICTS: UKRAINIAN AND ISRAELI EXPERIENCE

The article explores the peculiarities of public administration activities in the context of ongoing armed conflicts in Ukraine and Israel. Since the proclamation of the state's independence, the Israeli system of such bodies has been influenced by several ongoing wars to preserve its international legal personality. This influenced the formation of a unique method of legal regulation for public administration bodies, whose legislation included previously effective norms of the Ottoman era, the British Mandate, and the common law system. Concurrently, legislation on the state of emergency is developing, which also affects the administrative and legal status of public administration bodies and the peculiarities of their activities under the state of emergency and ongoing armed conflicts. This created a unique system that considers both the previous application of common law and modern developments in American administrative law.

An important component of successfully ensuring human rights and freedoms in such conditions is the involvement of local public administration bodies, which not only provide public services but also assist defense and security agencies in protecting the population. Simultaneously, the processes of improving service delivery, digitalization, and the involvement of various digital services to assist temporarily displaced persons do not cease. The ongoing state of emergency is extended by the Government based on special legislation, which allows for the organization of systemic yet autonomous activities of local public administration bodies.

Ensuring the functioning of public administration in Ukraine occurs under the legal regime of martial law. Its introduction with the start of the russian-ukrainian war significantly influenced the activities of the bodies that form the public administration. Thus, the creation of military and civil-military administrations at the local level

as temporary authorities in specific territories of the state ensures the observance of human rights. However, it is necessary to ensure the activity of a unified authority to resolve contradictions with current legislation on local self-government. The creation of a unified public authority in territories where the activities of government or local self-government bodies are impossible will ensure the unification of legislation in this field. There is also a trend toward the development of legislation on public services, procedures, and their digitalization, despite the legal regime of martial law. These trends are similar in the administrative and legal regulation of public administration in Ukrainian and Israeli administrative law. Further research into the general and special provisions of the legislation on the state of emergency in Israel, which is extended annually due to the constant threat of potential terrorist attacks or military actions, may be useful for consideration by Ukrainian administrative law. Ensuring the sustainable functioning of public administration in Ukraine will require taking into account the decades-long Israeli experience.

Key words: public administration; state of emergency; martial law; human rights; public governance; digitalization; military administrations; civil-military administrations; Israel; Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання: 18.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)